

Fotorelacja | Seminarium wyjazdowe

„Hasag – niemiecki obóz pracy przymusowej”

Za nami kolejne dwudniowe seminarium wyjazdowe MGW dla nauczycieli i edukatorów. Tym razem trzydziestu uczestników z całej Polski odwiedziło miejsca związane z niemieckim obozem pracy przymusowej „Hasag” w Częstochowie i Skarżysku-Kamiennej oraz z obozem pracy przymusowej i filią obozu w Majdanku w Bliżynie.

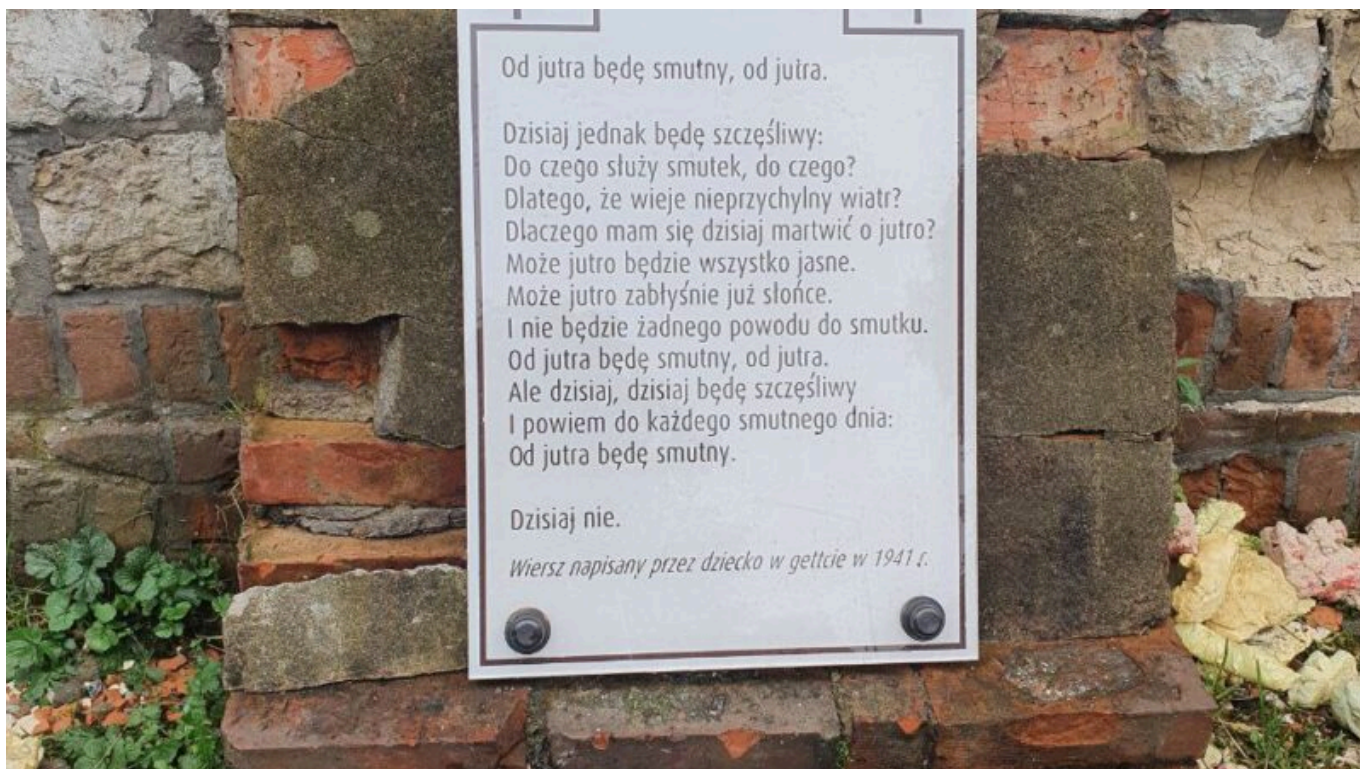
Pierwszym przystankiem był teren dawnego zakładu amunicji Hasag-Pelcery w Częstochowie, gdzie w latach 1942-1945 pracowało ok. 4 tysięcy Żydów, którzy trafili tu głównie po zagładzie częstochowskiego „małego getta”. Wśród robotników byli też więźniowie przywiezieni z obozu Kraków-Płaszów i z getta łódzkiego. Panujące w Hasagu warunki były porównywalne z warunkami w obozach koncentracyjnych: pracownicy mieszkali w przepelnionych barakach, byli drastycznie traktowani przez Niemców, a wysoka śmiertelność wynikała z głodu i epidemii. 21 lipca 1943 roku, po kolejnej selekcji, ponad 200 robotników rozstrzelano na cmentarzu żydowskim w Częstochowie.

Po wojnie na miejscu byłego obozu funkcjonowała fabryka włókiennicza. Obecnie znajduje się tu kilka budynków i tablica upamiętniająca żydowskich pracowników obozu.

Po dawnym obozie odwiedziliśmy częstochowski cmentarz żydowski, założony w 1804 roku. Podczas II wojny światowej został częściowo zdewastowany przez Niemców, jednak po wojnie został uporządkowany i funkcjonował aż do 1970 roku. Na cmentarzu znajduje się między innymi

ohel cadyka Pinchasa Menachema Justmana z Pilicy, który jest miejscem pielgrzymek chasydów z całego świata, a także zbiorowy grób robotników Hasagu, rozstrzelanych w lipcu 1943 roku.

Przed II wojną światową w Częstochowie mieszkało ok. 40 tysięcy Żydów. Już 3 września 1939, po zajęciu miasta, Niemcy zamordowali na ulicach Starego Miasta ponad tysiąc osób, głównie pochodzenia żydowskiego – akcja ta przeszła do historii jako „Krwawy poniedziałek”. Getto żydowskie zostało utworzone w kwietniu 1941 roku. Okupanci przeprowadzili akcję likwidacyjną w dniach 22 września–8 października 1942 roku. Tych, którzy pozostali przy życiu, osadzono w tak zwanym „małym getcie” w centrum miasta; po ostatecznej zagładzie część mieszkańców „małego getta” zamordowano, a resztę wysłano do prac przymusowych w zakładach obozu „Hasag”.

Podczas wycieczki po żydowskiej Częstochowie, którą poprowadził badacz dziejów żydowskich i pracownik Muzeum Częstochowy Wiesław Paszkowski, mieliśmy okazję zobaczyć granice byłego getta, miejsce przeprowadzenia selekcji i rozstrzelania mieszkańców „małego getta”, dawny budynek Judenratu, a także kilka innych miejsc związanych z historią częstochowskiej społeczności żydowskiej.

Pierwszy dzień Seminarium zakończył się pokazem prezentacji dr Alicji Bartnickiej z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o obozie „Hasag” w Skarżysku-Kamiennej.

Drugi dzień zaczął się od spaceru śladami żydowskich mieszkańców Skarżyska-Kamiennej. Wycieczkę poprowadził Marcin Medyński – prezes skarżyskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego. Podczas oprowadzania uczestnicy zobaczyli teren byłego getta w Skarżysku, ruiny dawnej synagogi, cmentarz żydowski oraz dom, gdzie mieszkał Zundel Kahan – żydowski lekarz, któremu udało się przeżyć wojnę i okupację. Weszliśmy również do Muzeum Orła Białego,

gdzie znajdują się eksponaty związane ze skarżyskim oddziałem „Hasagu”: legitymacje byłych pracowników, opaski i identyfikatory z Gwiazdą Dawida oraz naczynia należące do więźniów obozu.

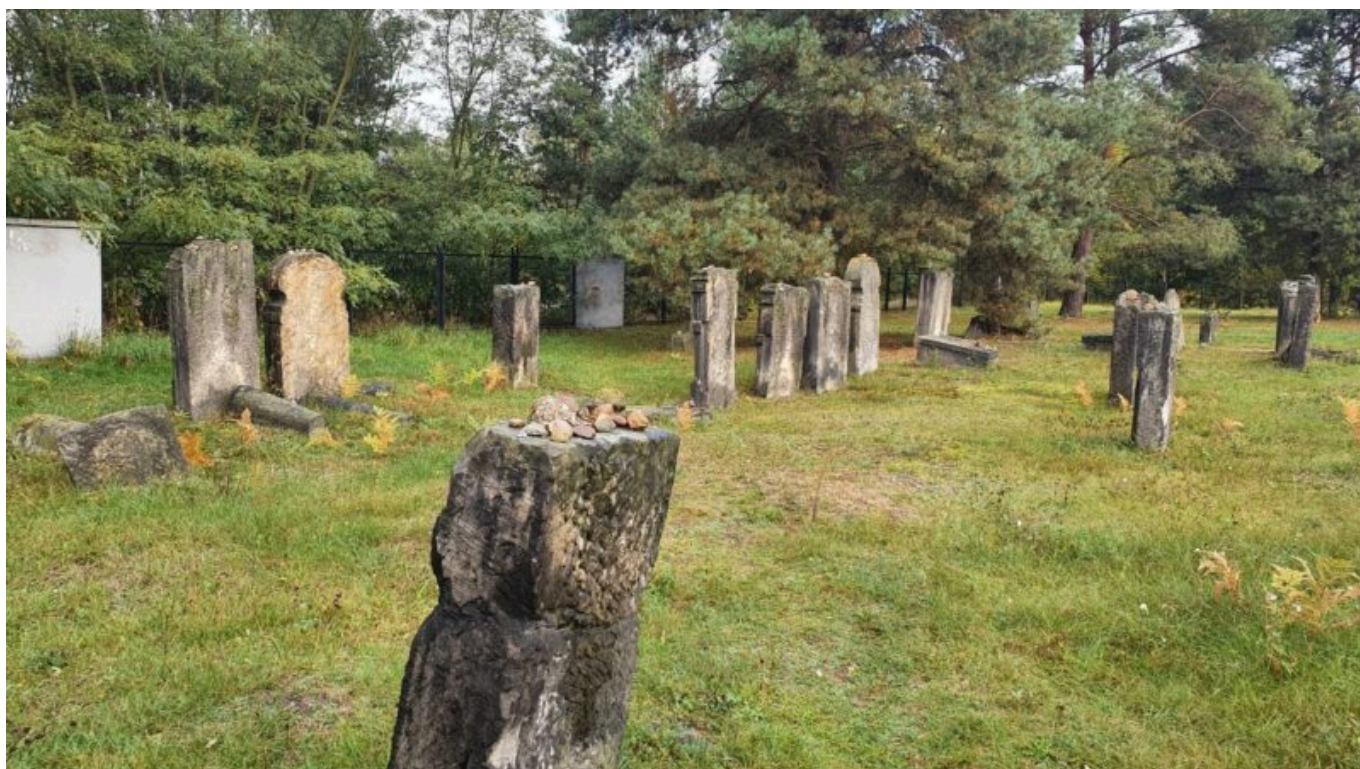

Kolejnym przystankiem był teren dawnego Werku C – najstraszniejszego podobozu „Hasagu”, w którym pracowano przy wypełnianiu pocisków i min materiałami chemicznymi, m. in. trotylem. Przydział tu oznaczał najczęściej wyrok śmierci: robotnicy pracowali w nieludzkich warunkach, a

brak odzieży zabezpieczającej sprawiał, że ich żywotność w obozie oscylowała ok. 2-3 miesięcy. Nieopodal Werku C funkcjonowała tzw. „patelnia” – miejsce, gdzie palono zwłoki więźniów.

Szacuje się, że ogółem przez „Hasag” w Skarżysku-Kamiennej (Werki A, B i C) przeszło między 25 a 30 tysięcy więźniów. Zamordowano tu ponad 17 tysięcy osób. Dziś na terenie dawnego Werku C znajdują się dwie tablice upamiętniające zamordowanych robotników obozu.

Wyjazd zakończono wizytą w Bliżynie, po którym grupę odprowadził historyk i regionalista Roman Falarowski. W Bliżynie, wsi w okolicach Skarżyska, w latach 1941–1944 znajdował się obóz dla jeńców radzieckich, który później przekształcono w obóz pracy przymusowej dla Żydów, a następnie w filię obozu w Majdanku. Prace przymusowe wykonywali tu obywatele ZSRR, Polacy i polscy Żydzi. Więźniowie pracowali głównie w kamieniołomie i tartaku – często umierali z głodu lub chorób albo zostawali zamordowani przez Niemców. W lipcu 1944 roku, po likwidacji obozu, pozostałych przy życiu więźniów wysłano do KL Auschwitz.

Seminarium wyjazdowe zostało zorganizowane przez Dział Edukacji MGW. Zapraszamy nauczycieli i edukatorów do zapoznania się z naszą ofertą edukacyjną i kontaktu w

sprawie zorganizowania lekcji w szkole lub online i spacerów edukacyjnych po terenie warszawskiego getta: edukacjamgw@1943.pl

Data

2022-10-03

publikacji:

Data

2023-05-25 03:49

wydruku:

Źródło:

<https://1943.pl/arttykul/fotorelacja-seminarium-wyjazdowe-hasag-niemiecki-oboz-pracy-przymusowej/>